

Thurchi Bu (Story Book)

Hima lekhabu hi Sakachep chong mangpu ngei ranga mintuo ani .Hima thurchibu suunga hin Sakachep chonga thurchi tamtak mu ninti. Ma thurchi ngei hi a rimil om ngei roi thurchi an ziek ani. Hima thurchi ngei hi minchupu (Babu) ngeiin minchuna munna Primer ngei inchuna (lesson) tep rang ani.Hi thurchibu hi jaat le nam ranga sintho ningsiat ngei jaar le inpekna jaara leh linguistic consultant ngei sinthona jaara ani.Hi sinthopu ngei Pu. L.Suana Sathvai, Rt. Commingstar Tlengsingh, Rt. Thianga Saithuvai, Rt. Witness Saithuvai, ngei ningsiet na jaarin hi inchuna (lesson) rang mun ngei, hi anghin sinsiam na an neina chungu, anni ngei chungu asan kin raisan ani. Hima lekhabu renga hi Sakachep jaat ngei tep theina le miziek theina rang hi kin nuomma tak le Pathian koma kin ngenna tak ani.

1. NAPOR

Ei Jaat in napor hi ei mang na mun tamtak a oma, khuohoi-khuopaar ei tho hin, bu, me, an, suun na in ei mang ngaai ani. nathiel, natak, ruijabuo, nakhar.Sinthopu ngeiin a suuntin hin napor hi an nang ngaai ani. Suun bu suun an anchoi rangin hi napor hih a nang ngaai ani. Tuiloi tho pu leq tangloi tho pu khomin a suuntin in suun bu suun an hih an choi ngaai ani. A zora tin hin hi napor hih ei nang ani sikin, ei in kola ling ei ta ei ruhuon ei in kol ngei khom en hoi ok ati.

2. AI

Sunkhat hi Aipuinu le ate ngei hi sak rokin an loona an chai tirtira aninte. Aipuinu han ate ngei ha a ena asirin an loon a mua. Aipuinu ha ate ngei asira an loon ha joot maka, ate ngei kom han, Ithomo a sirin te nin iloon, anjiek jat in loon roi ba! atia. Ate ngei in, O nu, nangma keng asira loon mini min chu nga masika keng kei ni khom asira kin iloon ani hi an tia, annu khomin o ani ai hi ro! keima hi keng alei theiloi kini ati.

3.TIN

Tin hong suok na chu lung renga ani, thir mo adangdang tin thir renga ani. In chung tin, siriek tin, sarak tin leh adangdang tam tak a om sa ani.Tin hi apek, anphan, ansa, alian, achin, le adangdang a omsa ani, masuole, anter, annal, a omsa a ni. Sisai thun na saium khomin ei mangsa ngaai ani. Tin hi in sin na in ei mang uol tak ani, sinthona hin tam tak in ei mang sa ani.

4.NAI (NAITE)

Lal le Siam hi suntin hin Skul anse ngaai ani. Lal le Siam hi mal asa an ni, rutharte an chang ten hin munkhat in Sukul an se ani.Siam hi chu nu pa chong donloi nai ani, lekha khom tep nga ai loi, mi thabo! tak leh Pathian khom chi ngailoi mi ani sikin, thangsuo thei mak, a nu le pa sum leh puon mang hi a min heka ite khom chang loi in, miriam mang mun boi ani. Lal hi chu nu pa chong don mi ani sikin leh mi ningsiat tak mi ani sikin thang asuo a, mi lian tak le inlal tak mi a hong nia. Nu le pa riming khom amin thanga mija om tak leq mi mirit om tak mi a chang zoi ani.

5. KANI

Kani hi anai inruithei thing ania, akung a oma amara renga anai an laka, tienlai ei Pi ei Pu ngei an lei saka mikhu khom an lei mujuup ngai ani. Kani leisak pu ngai mi ngei han chu tiklai khoma lakai leizok ngai mak ngei. Kani hi atunlai tho rang ni mak Pathian chong khomin a khap ani.

6. UI

Ui hih insuunga miriam ngei ivaai sa ani. Mi inkhatin ui chal inik a vaايا, inkhat chu in ot ngaai ani a, inkhat chu ram chei na sikar tho mun tina atuong ngaai ani.Ma miriam ha mi nei pa ani sikin, insuunga neinin tamtak anei ni sikin, a ui chal inkhat chu in ot rangin adoona, inkhat pa ha chu a ram cheina atuonga ram sa rujul rangin. Sun khat chu hima miriam pa ha a ui chal pa leh ram anva cheia ramsa an hong mana, insuung tieng an hong kir zoi. Insuung an suok le han, ata an sak zoi. An pun a ui chal ngei ha me sak rangin a pek ngeia. Insuung ophu hah atam uol a peka, han chu ramsa rujul ngai pu hah amalpa rang a nersa zoia. Atipe a,

mala kei chu katak keme an dul nek dor leh korol amrak dor ram sa ku rujul a, nangma chu suun in leh zaal mang no tho a, sak zora ahong suok le chu nangma atam uolin na man ati pe a, mala ma ang han nimak kei ma vangte sin liantak hih ki sin ni mak mo?, Ei Pu hin a riat hi te, aneinun ngei mordi hih lei in mang pe senla khoimo anirang..... atia.

7. Ha

Ha hi chu Miriam rangin kam om tak ani. Ha hi saktin sakreng eina ani. Iring dang ngei khom ha nei uol hi an tam ani. Ha hih sak ei masapu leh ei minnooi masa pu ani. Ha hih zat ranga a oma, haphoi, uiha, hapui, rakam leh kamson a om ani. Tu khomin ha hi rulung asak loina rangin asuuntin hin ei min thiang nget rang ei naang ani.

8. Kut

Miriam hin kut inik ei neia voi le chang eiti ngai senkhatin, sinthona rangin changkut an mang uola, senkhatin voikut an mang uol ngai ani. Kutpar som ei neia, kutpui, kutchal, kutlai, kute-u, le kutte. Kutpui in sin rang asema, kutchalin sinrang akhiina, kutlai in ranak asonga, kute-u in kutte aruoia, kutte in anuuk ajuia, sin chuon an sin ani.

9. MIT

Mit hi miriam ngei takpuma kam omtak ani. miriam mita hin a rong jat thum a om ania, adum, apol le a ngoi a om ani. Hi inthum sunga hin a dum hih a chin tak ania, hanirese a kam om tak chu adum te hi ani. Ama adum te hih a siat ani inchu mit hi a zing thei ani. Mitin mi min lon thei, mitin neinun mi min mu thei, mit le lekha mi min tep thei, mit le a ziing a vaar mi min riat thei, mit in sin mi mintho thei, leq adang dang mi min sin thei ani.

10. NGA

Nga hih jaat tam tak a om ani. Nga hih tui a leeng ngaai iring anni, tuite a leeng ngaai nga, tuidunga leeng ngaai nga, diila leeng ngaai nga, tuiptui a leeng ngai nga ani. Ngalengte, ngavok, ngara, ngatun, ngasen, ngamurul, ngalim, nga .pempala, ngasumserel, ngasarbai, ngathu, ngathutheikruk, ngami, ngabuongkurui, ngapui leh adangdang. Nga hih rutui raja tamtak an nei ngaai ani. Rammuola hin nga hih mi tinin nga me sak hi tam uol tak anti. Ngapui hih rammuola iring tin laia lian tak ani, saipui eiti neka bak nik bak thum in alian ani.

11. RAMAI

Ramai hih an tui tak ani. Jaat tin in hi an hih an mangin an sak ngaai ani, Ramai raang hih sei tak a injaam ngaai ani. Ramai hih chi tamtak a oma, anpum, ancheeng, anjum, aseizan le achin alian leh adangdang. Ramai hih araang, amara, abuo, apaar leh aru, ei saak thei ani. Ramai hih mara tamtak anei ngaai ani, a mara ngei hih achin alian, angoi, aeng, asen, aem le adang dang aom ngaai ani. Ramai mara hih kumkhat in ang hi chu ei dar thei ani. Ramai mara hih kurtei sina khom an mang sa ngaai ani, chini a khom an mang sa ngaai.

12. RAM

Rammuol pumpui hi tui omloina munnamhi ram alei nia. Atun hin chu rammuola miriam an hong tam titet zoi sikin ram hi ahong chin titira, rammang khom hi ahong tom tetet zoi ani. Rama hin ramsa an leenga miriamranga siatna minting thei le miriam ranga ame sak thei sa tamtak anin thup na ngaai mun ani. Miriam an hong tam teteta sika hin ram ahong tom teteta invan ruotui khom hi ahong tom tetiet ani zoi. Masikahin akolna muna ram min changna rangin miriam ngeiin thingkung hi amun tina an ling ani, asik chu thingkung ngei hi miriem ngei ranga phaivuo minthiangpu anni sikin.

13. Lung

Lung hi jaat tamtak a om ani, asen, aduk, a ngoi, apol, le angar, angip, anbuot le adangdang. Lung hi mangna mun tamtak a oma, in sina, lampui sina, tui khan na, le adangdang. Lung renga hin nei nun jaat tam tak asuok thei ani. Thir, chunei, simit, le adangdang. Lung jaat tamtak a om ang han, lung mantam khom jaat tamtak a omsa. Pathianin rammuola lung mi sin pe hi akam a om ok ani, lung om no senla chu tho thei loi tam tak a om rang ani.

14. SARAT

Hali loitho pu hi Sarat inthum avaaia, inik ngei chu a chal ani a, in khat rek chu apui ching ani. Hali thopu hah zora tin han a chal ngei mang hah sin a min tho ngaaia. Ma halithopu hah, a sarat chal inik ngei hi, hali langkol hih a min kei ngeia, a suuntin a hin, sin an tho zoi ani in chu tui a minbuol ngeia sul sana hin amin saak ngei a. Apui nu chu hoi takin hali kol phaiaa sul sakin a leenga suuntin ite khom tho ngaaia loiin zora a mang ngaaia. Ni khuo khat chu bazar ni a suok zoi a, hali tho pu ha a sarat puinu ame at a zuor rangin akei naal zoia, Sarat chal inik ngei han an tipe a, kei ni a suuntina sin tho hih a hoi uol, kin ringa langkol inkong rak dor sin tho khom unlang, nangma anga hoi taka leenga ringna machan hih chu, kei ni hih asa uol ok ani a

15. EK (SARAT EK)

Ek eiti a hin, iring tin hin ek an doon pak ani, ek hi mirimsia tak, le mitir om tak ani, ma ngei hi pil min urpu/minnikpu ani. Sarat ek hi ei mangna tam tak a oma in loi sin na, chimu tho na le khuopuia mi tam mei thona in an mang ngaaia ani. Khuo puia bu an thona (Gas) eiti ngei hi sarat ek a mang uol hi ani. Sarat ek hi chimu a min sa a, an le theikung ngei aminsa a eini miriam ngei ranga inlap na lian tak ani.

16. SELE

Sele hi rama om ngaaia sakeminli ani. Sele hi seloi, setak, leq annin phuo ani. Sele hi ramsa laaia alian uol leh araat uol laaia inkhat ani. Sele ngei hin rama sulring ngei, ruotuo ngei le thing mara ngei ansak ngaaia ani. Akuma voikhat, inkhakhatin aninte ngaaia ani. Sele hi ame khom eisaak ngaaia, ariki khom in minvo nan an mang ngaaia ani.

17. OLN (rulung ani)

Olnu hi rulung ani a, an ol lai tak ani. Rulung hih nun siat tak in thingbuo ngei hih an saka ameel aminsia let ani. Rulung hih jaat tam tak a oma, paar rulung, an rulung, thing rulung, miriam ivaai rulung, le adangdang. Rulung hih, thingbuo hih suun zaan an saka, an hong liana mun danga an inthona, an ol a, an kok rang an sina, sak zong khailoi in an oma. Han chu suun tamtakin an kok suunga an oma, an mantha ngei a hong suoka, hanchu an kok renga an hong zoka, phelep an chang ngaaia. Phelep an chang suunghin rodo leh paar rithi hih an muzuupa. An intuia, arutui hah rulung a chang noka. Rulung hih, Phelep an chang suung hin a hoitak ani, ram tin kil tin an vuonga, paar mirim hoi ngei manama, rodo tui inthiang ngei muzuupa, mitinnin an ena, en hoi tak anni.

18. PAT

Pat hi eini miriam ngei rangin akam om tak in khat ani. Eini miriam ringnun a hin leh rammuol pui khom hih pat hi om no senla, puonsil, jansil, kanchili, dierkei ngei khom hi musuok thei ni noni. Pathian in rammuola eini miriam ngei ta rang in neinin tamtak adar anghan. Pat hong suok na chu, Thing paar, belri mul, rulung kok, patkung, inpangkung, leh adangdang ahin ei man thei ani. Pat hi mi sen tam takin chu an sinsiam thei ngaaia ani. Rulungkok hi chu an but baka masuole han an phoia an kher ngaaia ani. Pat zon hi khom ma ang den in an kher a pat an min chang in punsil, punpha, kancholi, derkei an min chang ani.

19. CHANGKUT

Miriam chu kut inik ei neia, changkut leq voikut ani. Changkut hi arat uol ania, asin atho na mordi a hin voikut chu ansan pui pu mang hi ani ngaai, sak ei sak in nom changkut hi ei mang uol ngaai ani, mi sen in chu voikut leq asak sak khom an om sa, a tam uol chu changkut mang hi ani.

20. CHOPIRI

Chopiri hi thei tuitak ani. Chopiri jaat tam tak a om ania achin, alian, angoi, aeng, asen hi a om ani. Chopiri buo hi loi in nom an mang ngaai ani. Chopiri kungin machang tam tak anei a, amara khom hi tam tak anei ngaai ani. Naite ngei hi suun lai a skul chiin a hin, ruhoun na chopiri kunga an va kala, chopiri an khama, an saka masuole in suung tiang anse ngaai.

21. KHAI

Khai hi sa khom ni loi va khom ni loi, va ranga achin uol iring an ni. Khai hi jaat tamtak an oma, achin alian leq a rong khom adangdang an let ani. Khai hi sak jaat khom an oma, khaimimsie, khaihiemmet, sapite khai, khairuong, khaisor, le adangdang hi sak jat annia, adang vamalang khai, khai eksak le adangdang. Khai ngei hin miriam rangin saloina tamtak khom a oma, loa chimu leq bukung ngei khom an saaka an siat ngaai ani.

22. THAL

Thal eiti ngei hi khokhoi thalsaili leq saaina a mang ani. Amor an zum nahi chu thir hi an mang ngaai ani, a song (amutu na) hi chu thing mo ruo mo an mang ngaai ani. Thal hi chu tian na ei pi ei pu ngei lei mang ngai chu ral tho, mo sikar tho, ramsa kapna, thatna in an mang ngaai ani, thal ei ti ngei hi tua nga kap nan khom an mang ngaai ani.

23. PAAR

Paar hih jaat tamtak a om ani. Thing paar, suol paar, tui paar, diil paar, phaizol paar, taang paar, lung paar, ruirang paar, leq adang dang a om ani. Paar hi ram leh mun minvo tu leq en min hoi tu leh mirim hoi mi pek tu ani. Paar hih rong jaat tamtak a om ani. Paar hi mittinin ei ena raisanna inkhat chu ei doon ani. Paar hi miriam tinin ei mang ani, dam naloi, mirimhoi leh invuo na, in leq ruhuon en min hoi na in ei mang ngaai. Paar hih phaivuo min thiang pu khom anisa.

24. THAA

Tha ei ti boll anga an pum ani, jaana invan laaia avar ngaai ani. Kumkhat suung hint ha somleunik a om ani. Ei tha tel dan hi ama anghin ani; Vatchang, Masaai, Mintuun, Thadoi, Thaphur, Imur, Izing, Iram, Mintang, Rutlaai, Birip leq Tuolbuol ani. Thakhat sung hin suun tel dan dadang a om noka, Vatchang, Mintuun, Thaphur, Izing, Iram, Rutlai leq Tuolbuol tha ngei hi suun 31 (somthum inkhat) hi aom ani. Birip, Mintang, Imur, Thadoi ama ngei hi suun 30 (suun somthum) aoma, masuole Masaai tha chu suun alektak ani, suun 28/29 (somnik iriat) mang hi ani. Tha hi kumkhat sunga ei zora mang murdi mi min riat pu ani, ha angden in zaana a var mi pek pu khom anisa;...Thaa.... thaa.... dekolooong..., dekolooong..., arsi..., arsi.... arsi..., lungte, taanna khuoi jingna bente rukhu pak....pak....pak....

25. BOKBOK

Bokbok hi an suongruo ania, akung hi achina hannirese amara chu atam sabak ngai ani. Amara hi asel in nom ei sak ngaai aminin nom ei sak ngaai ani. Bokbok mara hi aselin a em ania amin in chu asen ngaai ani. Nu inkhat hin chimu tam tak ruhuona alinga, alompa in a rekela an nu! Khoi an mo ni ling ati pe a? An pa, bokbok kung ki ling ati pea, a lompa in ati pe noka, an nu, an bokin te ni linga, O...an Pa, bokbok hi chu inbok zettin ke anra ngaai atipea an pa ha annuia athi vaang dor ani.

26. DONGMATE

Dongmate eiti hi, ei ni Sakachep in chu Nupangte salai tak leq inoi laitak le inthiang zoot lai tak ani. Mirim hoi in pol zoot lai tak khom anisa. Dongmate ringnun a hin hoi lai tak leh enhoi laitak ani. Paar anga salai tak mi tin in an enna en hoilaitak ani.

1. *Dongmate melsa*
2. *Dongmate nunhoi*
3. *Dongmate nunchansa*
4. *Dongmate sinrat*
5. *Dongmate nu/pa chong don*
6. *Dongmate ulien merit pek thei.*
7. *Dongmate Pathian riat le chubei tho ningsiat.*

27. PHAILAI (Phaizol)

Phailai/ Phaizol hi an zola, durba em zan en hoi tak in a oma, sokor, sarat, keel ngei khom in durba sakin an leenga. Vanglai ratlai ngei indaai na in an manga. Phailai/phaizol a hin ruotharte ngei hi bol indaai a, naite ngei in kaang an indaai a, nupang ngei in laam na mun in an mang ngaai ani. Mi tinin lom le raisan takin an indaai ngaai ani. Khuo tin hin Phailai/Phaizol indaai na mun an nei ngaai ani. O.....Phailai/Phaizol en hoi tak hi nang ka rangai vangna, durba em zan leq paar kung, thinkung a kool rihila en hoi takin no om hi, phaivuo inthim vang in ne sem min leenga, vanglai, raatlai, nupang, naipang ngei indai na mun hoi mi tin in nang an midit ani.

28. DENGPHOL

Dengphol hi thei ani a, an in nom an suong ngaai ani. Dengphol hi anra nuka ani in chu a kung athi maka an ra tit ngaai ani, amara khom tam tak anei ngaai ani, amara hih bolzoi, jar omak anra titta amin tit ngaai ani. Dengphol hih thei tuitak ani, taksa rang khomin sak rangin asa ani. Pu inkhat in Dengphol kung khat mamang a nei a, atu ngei in azing tin an hong zonga, a voi khatna, a voi nikna khom a pek ngeia, hannisenla avoi thum na chu, an pu hih atak asi zoia, Tu ngei a zingtin hin minin chok rei zoi hite, atia. An pu hah chem alaka dengphol kung hah ava phuur a, han chu atu ngei rang ati pe ngeia, se unglu tu ngei amara leq a kung khom sak let unglu dairiem tarese ati pe ngei ani.

29. VAIPOL

Vaipool hi sak tuitak ani, athum athaai ani. Naipangte ka chang lai han, Bazarni tin hin, nu, pa don min se pui ngaai. Nikhuo khat chu, Bazar lampuia naite tamtak in kin indai a, nu, pa bazar hong lei oot in, ei Sakachep riming kip in leh nupang pasal kipin kin oma. Pasal ha Lal, Thang, Suan, Ngul, Thoi, Jem, Jing, Lian, Bul, Ngir, Chung, Suom, Siam, Sim, Nang, Chun hi an oma. Nupang hi Hoi, Nei, Don, Jon, Li, Den, Jing, Khup, Kip, Vong, Zoi, Chim hi an om ani. Zaamjal lunghang om loi in lom leq raisan takin kin indaai ani. nu le pa Bazar renga an hong suok le han raisan takin insuong tieng panin, nu leq pa ngei vaaipool an hong chooi an kelsuo a raisan takin kin saak ani.

30. DIIL

Diil hi tui in tingna mun alian, anthuk, aluongna boi hi ani. Diil hin nga khom an om ngaai, tuia om ngaai iring dang dang khom an om sa ngaai ani. Diil hin nga suur ngaai ngeiin nga an suura an juora, annai ante ngei an vaina ngai ani.

31. ZAMPHER

Pengapa anu thi nikhuo han, anu ruok siam na rangin adoon loi ni sikin zampher leq anu ruok ha a pholoma. Zampher leq a nu ruok a pholom suole han chu thaana va phuum rangin an thoka, anu ruok ha a doma, adaar a abaanga. Thaan se na lampui tienghan anu ruok ha ruputin a loona.....aloona, lampui in anga, anu ruok hah anuaktieng atak ha riat phak maka, Pengapa hah thaana tieng vunpatin zampher korong ha a ruputa. Thaana atung le han, thaana khura anu ruok hah inrangtakin ku phum atia, hannirese zampher korongin khursuunga aphuma. Pengapan kunu ruok thaana kuphum suozoi atia, in suung tiang a hong kira. Lampui in ang aphak le han a nu ruok hah amu noka, han khom Pengapa in chu riat maka. E! Ku nu mang mo a thi kiti chu, mi dang khom an thi dua ati a. Masuole chu, Pengapa phuuk dairiam in insuung tiang akir nok zoi.

32. VATOK

Vatok hi jaat nik jaat thum anoma, tui vatok, tang vatok, tuipui vatok, diil vatok. Insuung vatok leq adangdang. Vatok hi a vuong rat an oma, ataan rat an oma, aring sei an oma, aring bong an oma, ke sei, ke bong an om sa a, achin alian an omsa a, mursei, murbong an omsa a. Vatok hi an sak tak hi chu nga hi ani, changpan, bu, chimu ngei khom an sak sa ani.

33. KEEL

Keel hi insuung sa ani, Keel hi chi dangdang a om sa , an rong dangdang khom a omsa ani. Keel hih an sak tieng chu inthieng tak ani, hannisenla anbaai chu kha tak ani, chimu theikung, paarkung, an sakin inson thei ngaai mak. Keel hi asuun tin hin chimu leq suul hih zat somnik chung tiang an sak nget ngaai ani. Keel hih miriem ngei ta rangin mang thei let ani, ame hi ei saka, avun hi khuong, kekhok leq adangdang hi an sinsa ani, a ek hi chimu thona phil minnikna in ei mang ngaai ani. Tienlai han chu ui hin riki adonna, Keel hi riki boi ani. Sunkhat chu nupang inkhat hin suma vaipool asuka, a vaipool sukna suma akop ha, ui han miliek rang athoa, ariki om sika han, a riki han alei oka amuur ha sum joola phak mak anite, ui han ariki ha akheka alei dara, suma vaipool ha amiliaka. Ha lai tak han Keel han ui riki ha alei mokhopa, ui koma han mal, ken hoi pui mo ati pe a? ui han, O, mal nen hoi pui sabak ati pea, Keel han mal nang pek khat no ning ati pe a, ui han mi pek nget roh ati pe a, Keel chu atan pat a ui riki ha pek khaai loi in, ha ni renga ha Keel ha riki a chang zoi. Mani renga keel leq ui hi chu insuk khai loi in avien ni tena hin ha riki ha an laan chu bang ngaai ani.

34. JONG

Jong hi rama om ngaai sa jaat khat ania, jaat tamtak an oma, achin uol alien uol, le a rongkhom asen, ahanguol, an om sa ngaai. Thing chung a uol an om nuom ngaai ani. Jong ngei hi mi ngeiin insuunga khom an vaaia a sing ngei chu an tir titir thei ngaai ani. Rama om ngaai jong ngei chu miriem ngei rangin saloi tamtak an tho ngaai, loa bu leq ankung chimu ramai ngei an saka an siata, sa laaia om elinsel tak anni.

35. KHUUK (Kemukhuuk)

Khuuk hi ke alai na taka om ani.

- *Ke mukhuuk in doi ro.*
- *Ke mukhuuk in chu bei tho ro.*
- *Ke mukhuuk in lon ro.*
- *Ke mukhuuk in in ding ro.*

Khuuk hi kal choi mo kalthon min raat pu ani, taan khom min raat pu ani.

36. JEEB

Jeeb eiti, khokhoi thun na ani. Kancholi jeeb, tuman jeeb, choli jeeb. Kancholi a hin jeeb inkhat, inik, minli, om ngai ani, kancholi lian a hin jeeb iriet a om ngai ani. Tuman a hin inik, in thum, minli, mo uruk a om ngai ani. Chuli a hin tam a om ngai ani.

37. Oole

Oole hi, tui puia, diila, leq tuidunga om ngaai iring ani. Oole hi nga khom niloi sartang anga ti a lianpa ani, tanga khom an om thei tuia khom an om thei ania, tuilaia om ngaai iring ani. Oole hi tuia nga ngei an saka le ramsa ngei khom an sak ngaai ani. Oole hi tuia hong in kan ngei leq tui neka hong ramsa ngei an lei that ngaai ansak ngaai ani, sakhi, sajuk, sarja, sale, ramsokor, leq adangdang ramsa ngei hih anlei that ngaai ani.

38. KHAQUM

Khaqum hi ramai anga ti achin uol rama om ngaai ruiraang mara sakthei ani. Aru hi an suonga, an hala an sak ngaai ani, aru chu angoi ania athai khom athai sabak, ahok rek hi chu a kha sabak ani. Khaqum hi a raang asej sabaka, thingkung lian lian ngeia akala amara hi khom atam sabak ngaai ani. Khoi thomo khaqum anti? Anti natak chu tuium neka kha ani sika khaqum anti

39. KOOL

Kool hi chungtiang invanlaia om suum ania, ma renga hi invanna ruotui juong chaang ngaai ani. Anni ngei an jung om a hin rammuol ahang ranglam ngei chu ma anghin ani, Koolduk a oma, ama koolduk hi ruo a jung rangin chu a suok ngaai. Kolsen a oma, ma Koolsen hi chu nisa asuok rang to-to leq nisa atak rang to-to in a om ngaai ani. Koolchek, ama kool chek hi chu, invan an thiang vang in leq nisa lum rangin mo kuo hoi rangin aom ngaai ani.